

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus liberiter. (Az általunk katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ ezim alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.) XII. Leo pápa Zichy Nándor grófhoz, 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak:
Egészévre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség: Jókai-utca 10.
Kiadóhivatal: Számmer Imre könyvnyomdája.

Keresztény szocializmus.

Tagadhatatlan, hogy ha az a politikai mozgalom és szervezkedés, melyet a néppárt megindított, állandóan felszinen akarja magát tartani és fáradságának sikerét is látni, úgy nem maradhat tisztán az egyházpolitikai téren, hanem erőinek javát az előtérbe nyomuló szocialis kérdések megoldásának kell szentelnie. Hogy a néppárt ezen szempontból is helyes nyomon halad, annak bizonyítékait megtaláljuk már a párt programjában, mely a revízió eszméjével egyenlő gondnal, körültekintéssel és előrelátással ölelte fel a földművelő és iparos-osztály érdekeit is.

A programnak ez a része még kidolgozásra szorul, melyet azonban korántsem lehet elvont theóriák, hanem csakis a gyakorlati élet követelményei szerint megszabni. Mert nem kell feledni, hogy Magyarországon az ugynevezet munkás szocializmus, mely Belgiumban vagy Németországban grasszál, soha akkora mérveket nem ölthet, hogy akár a politikai hatalmat, akár az alkotmány alapelveit veszélyeztethetné. Ezekhez a viszonyokhoz kell tehát alkalmazkodnia a szocialis program fejlesztésében. Természetes, hogy ez alapon sokkal nagyobb ter jut a társadalmi tevékenységnek, mint a politikai agitációnak, a mely a parlament ellenőrzés kötelességén kívül, kizárólag csak arra szorítkozik,

hogy a közfigyelmet ébren tartsa és a párt ebbeli intenzív működésére irányítsa.

E tekintetben nem is áll tanácstalanul a néppárt, mert hiszen a német centrum és a bécsi keresztény-szocialis egyesületek működése utánzandó példakül szolgálhatnak.

A napokban megtartott bécsi keresztény-szocialis kurzus, melyen a német centrum párt is képviselve volt, mutatja, hogy évek hangyaszorgalma mit képes létrehozni, még azon államokban is, ahol talán a talaj korántsem oly kedvező a konzervatív eszmék terjesztésére, mint hazánkban. Igazán kár volt — s ez mutatja hátramaradottságunkat — hogy a bécsi kurzuson senki egy szóval sem emlékezett meg a magyarországi hasonló mozgalmakról. A néppártnak nem volna szabad az ily kedvező alkalmakat elmulasztania, hogy életjelt adjon keresztény-szocialis törekvéseiről, különben sem künn, sem benn nem kelthet érdeklődést és általánosabb benyomást programjának actualitása. Sőt talán sok tekintetben a dolog természetében rejlő exclusivitásnak lehet betudni azt is, hogy a keresztény eszmék iránt gyűlöletet lehelő ellenséges sajtónak itt-ott mégis sikerül homályt és félreértést kelteni az oly magasztos elvek magyarázata körül, melyeknek forrása pedig mindig a legtisztább igazság és a legnemesebb felebaráti szeretet.

Hisz ezeken épül a keresztény-szo-

cializmus is, minéltogva a legbiztosabb védelmet nyújthatja a keze munkája után élő népnek, de legerősebb támasza egy-szersmind a társadalmi rendnek, az állam békéjének és az Istentől rendelt hatalom gyakorlatának. Ebben rejlik a különbség az állam-szocializmus és a keresztény-szocializmus között. Itt igazság és szeretet, ott önzés és gyűlölet. Pedig ennek a megértésére elégséges a kis kathekizmus ismerete. Elégséges tudni a telebaráti szeretet parancsát és azt, hogy az Isten igaz bíró, aki megjutalmazza a jót és megbünteti a gonoszt. A keresztény szocializmusnak tehát első sorban is a keresztény igazságok terjesztésében, a hitélet növelésében kell megtalálnia azon eszközöket, melyek által a társas együttélés elviselhetővé, a földi bajokat, a nélkülözéseket nem a legnagyobb rossznak, hanem csak időleges megpróbáltatásnak tüntesse fel. A keresztény hit és világnézet elterjedése fogja megtanítani az embereket, hogy végcéljüket nem a föld gyönyöreire között, hanem Isten csillagokban találhatják meg; hogy küzdelem és fájdalom nélkül nincs boldogság, a mely tulesap e rövid élet és szűk világ határain; hogy a bölcs és a siron kívül kezdődik csak az az élet, mely után megpihenhet a sokat hányatott lélek és megszabadulhat a testiség bilincseitől. A keresztény szeretet fogja a gazdagot arra indítani, hogy feleslegét megoszssa a sze-

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCZÁJA.

Petőfi sirjánál.

Petőfi! Petőfi! Rázd meg sirhalmodat!
Pendásd meg elnémult, leltétört lantodat!
Szakadozott hurján lobogó láng égjen,
Füvésd meg a lelkünk lánglelked tüzeiben!
Gyújtsd föl a szívünket, mert, óh jaj, kialszik!
Dobogása is már alig-alig hallszik...
Tüzet nekünk, tüzet abtől a vulkánból:
A szabadság fűyes, piros hajnalból!

Te voltál, Petőfi, legelő sugara,
Ragyogó reménye, hajnali csillaga!
A te dalod szülte a szent szabadságot,
Mint a kikelet a mosolygó virágot;
Dalod kovácsolta bilincséből a kardot,
Zugó zivatarban mindig ott viharzott,
Ott esengett, kongott a templom harangjában:
A székelő ágyuknak lümbölő szavában...
Vérvörösáruk dobott sötét ég boltjára,
Babért font a honról vérző homlokára,

Daloddal hunyta be a szemét örökre...
Szült a dalod tovább zuga, menydörögve.
Szállt a dalod tovább, mindegyre halkabban...
Ide tért, itt zokog most a sirhalomban!
Szabadság alkonyát siratva siratja,
Vele sir a hősök koszorú csapatja.
... Halljátok-e, hogy zeng daltól e sirhalom:
Kardok csattogása csörtet át a dalon...
Zuga, menydörögve a harcot folytatják,
Dobog a föld szive: éljen a szabadság!
Vagy tán meg se haltál? ez a hír csak költött,
Halhatatlan valód új alakot öltött?
Mint csalogány zengsz erdők rejtekében,
Elveszett édenről szomoruan, szépen,
Hogy az esti csillag reszketve aláhull
Büvös dalodra a fénylő magasságból!
Tán felhő képiében gyászolod hazádat,
Behorítod, mint a legfeketébb bánat?
Vagy te vagy az égnek haragos villáma,
Fenyegeted a sok szarnokot cikázva?
Óh! cikáz, te villám! Sujtsd agyon a hány van,
Ne legyen egy nép se porban, rabjában!

Pása Lajos.

Petőfi halála.*)

Petőfi, 1849-ben július 25-én Bereczken csatlakozott újlag kedves tábornokához, Bemhez. Nem is hagyta el többé. Vele ment a balvégzetű csatamezőre is. Székely-Keresztúron meghaltak. Petőfi egy odaváló földbirtokos, Varga Zsigmond vendégszerető házában kapott éjjeli szállást. Másnap (jul. 31-én) a reggelineél a család viruló leánya, a bájos Rózsika fölkérte Petőfit, szavalná el valamelyik költeményét.

Petőfi egy pillanatig elmereng, s aztán csodálatos előérzet hatása alatt épp az „Egy gondolat bán engemet“ című költeményének szavalásához fog. Megrázó erővel zeng beszédes ajkairól az örökzép rapszódia:

... Ott essem el én
A harc mezején;
Ott folyjon az ifjú vér ki szívemből,
S ha ajkam örömteli végszava zendül:
Hadd nyelje el azt az acéldörög,
A trombita hangja, az ágyudörög;

*) Gracza György »Magyar Szabadságharc története«-ből.

Rendkívüli olcsó árakért szerezheti be a t. közönség **STEININGER SÁNDOR** dívat, vászon- és fehérnemű üzletében, a legdivatosabb tavaszi és nyári szöveteket és mosó kelméket, általánosan elismert jó hírnevű gyárosok készítette vasznak, schiffonok és fehérneműeket, szőnyegeket, csipke és szövetfüggönyöket, stb. effélé cikkeket. „Deléni gyönyörű mintákban 38 kr-ért méterenként“ kapható **Steininger Sándor Székesfejérvár, Nádor-utca 2. szám** tejes-köz sarkán levő üzletében.

186. — 39.

gényvel, a keresztény remény fogja a szegényt türelemre, Isten akaratában való megnyugvásra tanítani és az erős, szilárd hit fog kitartást, békét, nyugalmat önuralmat biztosítani az élet szenvedéseiben. Igaz keresztény hívő, a ki rendszeresen járul a szentségekhez, résztvesz a szentmisén és prédikácziót hallgat, sohasem lehet szoczialista, mert a szoczialista elvek egyetlen orvosszere a gyakorlati keresztény élet.

Épen azért állítottuk, hogy a néppárt jövőddé működési tere arra fog irányulni, hogy ezen gyakorlati kereszténységet a társadalom minél szélesebb rétegeiben népszerűsítse. Mivel pedig a keresztény szeretet csak úgy képes a társadalom egyes rétegeit áthatni, ha az benső, vallásos meggyőződésből fakad, ha nem önös czélokért, hanem a közjó érdekében mozgatja és egyesíti a társadalmi erőket; csak akkor képes üdvös munkát és intézményeket létesíteni, ha nem egyesek hiúságvágyának, nagyravágyásának szolgál lépcsőjéül, hanem a felebarát is kézzelfoghatólag érezheti annak jótékony működését; azért előfeltétele mindenestre a keresztény tökéletesség bizonyos foka és csak azon politikai pártnak elveivel férhet össze, melynek czéljai kivételére nem minden eszköz jó, hanem csak azok, a melyek egyszerű erkölcsileg is jók. Innen a homlok-egyenest ellenkező felfogás a liberális és a keresztény, vagy mondjuk, a néppárt között, daczára annak, hogy sokszor talán politikai kérdésekben ugyanegy czél vezérli őket, mint például nálunk a kiegyezés kérdésében.

Hogy a szocializmus a liberalizmus születte, azt felesleges bizonyítani. Igen természetes tehát, hogy nem állhat meg a félton, hanem magával ragadja a társadalmat is azon a lejtőn a hol elvei végkifejlődésükben szigorú logikai következetességgel eljutnak. Kiolta a szeretetet, hitet, reményt az ember szívéből és így

kidobta a hitelenségbe. Elszedte fegyvereit, a melyekkel képes lett volna megküzdeni a mindennapi bajokkal, hogy aztán könnyebben elbánhasson az egyházzal, mely szervezeti és szocziálpolitikai tevékenysége folytán utjában állt önző czéljainak. Ez az állandó harcz az egyház és a liberális állam között késett arra, hogy Szentséges Atyánk utmutatása szerint, minden tevékenységünket az államszocializmussal szemben a keresztény szocziális szellem felébresztésére fordítsuk és az egyháznak ezzel a törekvésével kell a párhuzamos, egyöntetű politikai akciót is kifejtetni, mely a néppárt feladata. Mert az akciónak nem szabad megállani a templom falai között, be kell hatolnia a társadalom minden rétegébe, el kell foglalnia minden teret első sorban az egyesületi és szövetkezési téren, aztán a közoktatás minden fokozatában.

Hisz csak a minap olvastuk, hogy mikép vélekedik a budapesti egyetem jog és államtudományi kara a jog és államtudományi vizsgálat reformjáról, melyet még eddig a katolikus lapok nem is igen méltattak gyuelemre. Pedig ez is egyik életbevágó kérdés. A kar az e czélra került törvényjavaslati tervészetben a felekezeti oktatás megerősítését látja, holott véleménye szerint, az államnak még azt az egy-két gyöngye szálát is szét kellene tépnie, a mely mint ősi maradvány a mi Pázmány-egyesületünkön a tudományok művelését az exercitium religionis-hoz köti, mert — úgy mond — a kar előterjesztésére „egyik állam sem torgácsolhatja el erejét arra, hogy a vallási szempontoknak tultengését az állam jóvedelméből elősegítse.“ Nem foglalkozhatunk ezzel most bővebben, de épen az ily jelenségek mutatják, hogy nálunk még sok megaláztatás készül az egyház ellen és nagyon is itt az ideje, hogy egy egészséges keresztény társadalom, melyet csak a keresztény szocziális politika teremthet meg, minél előbb elfojtsa azt a

bujkáló lidérczfényt, mely a nyilvánosság előtt a tudomány és haladás világitó flam-májának nevezi magát.

Mucsai József.

Iparszövetkezet.

(—) Minden társadalmi rend, ha a pusztulás veszélyei, viharai veszik körül, az önszegélyezésben, a kölcsönös szövetkezésben keresi a mentésközt. Így alakulnak a különböző szövetkezetek, melyeknek az önszegélyezés veti meg az alapját.

Az ipar hanyatlík, körülveszik ezt is a pusztítás hullámai. Ezek részint az iparosok egyéniségében rejlő belső okokból, részint külső okokból származnak, melyek megsemmisítő nyomással nehezdednek az iparra.

Ákár a belső, akár a külső okot tekintjük, mindkettő súlyos a maga nemében, de azért még sem olyan, melyet nem lehetne megszüntetni. Mindkettő egy kis jóakaratot és kitartást tételez fel, míg a külső ok egy kis harcot is, a tisztességellen és a merkantilis verseny ellen.

Az ipar hanyatlása végtére felkeltette az irányadó körök, a kormány figyelmét is. A minister egy rendeletet bocsájított ki az iparkamarákhoz, melyben tudakozódik az iparfejlesztés meddőségének okairól és a hiányok megszüntethetőségéről.

Eddig a kereskedelmi és iparkamara vajmi keveset törődött az iparosok érdekeivel, a füslyt a kereskedelemre fektette. Most kénytelen lesz az iparral is foglalkozni, fetsőbb rendeletre.

A temesvári kereskedelmi és iparkamarát mulasztás nem terheli, felkarolta az iparosok érdekeit is. Ezen érdeklődésének kifejezést adott június havában a „Délmagyarországi iparszövetkezet“ megalakításával. Az ipartestületek kiküldöttei összeültek tanácskozni az iparosok helyzetének javítása felett, s tanácskozásuknak meg lett a rég óhajtott eredménye, nagy lelkesedéssel megalakították az iparszövetkezetet.

S holttestemen át

Futó paripák

Száguldjanak a kivivott diadalra,

S ott hagyjanak engem összetiporva . . .

A leánya melázó figyelemmel tekint a kultúre. Minő csodálatos világ, milyen hősi óhaj! Hátha beteljesedik . . .

Petőfi szívélyesen elbucuszik, aztán megy tovább Segesvár felé, a harcmezőre. Már dörög az ágyu mire odaér. De az ütközetben nem veszen részt. Hisz még kardja sincs. Csak szemlélő. Itt is megfordult amott is, majd Bem körül, majd az ágyuk mögött, majd Fejéregyházán. Hat óratájt jött a végzetes kozák-roham s a tomboló förgöteg őt is magával sodorta. Még látták egyesek, amint menekül hajdonfüvel, gigombolkozva, nyitott inggallérral. Aztán eltűnik végkép, örökre.

Gróf Haller József volt székelykereszturi birtokos évek hosszu során át kutatott Petőfi halálának körülményei iránt. Vizsgálódásainak eredményéről így számolt be:

Mikor Bem tábornok 1849. év július 30-án — hétfőn — Székelykereszturra indult, Petőfi, Sándor Gyalokay Lajos létszámvezető százados csinos koberos szekereire ült. Bem kíséretével Kelemenelkén, özv. Simon Györgyné urhölgy-nél ebédelt és délután megérkeztek Sz.-Kereszturra. Petőfi Varga Zsigmond haszonbér-lőhöz szállt, Bem pedig a térparancsnok, br. Gammera Gusztáv századoshoz. Másnap 31-én korán, Petőfi ismét Gyalokay szekereire ült és együtt szekereztek a 82-ik zászlóaj után, melyet a Gyergyó-szt.-Miklóson lakó, jeles és vitéz százados Ferenczy György vezényelt

Félegyházára érkeve, midőn a Haller-kert ilagóriáját Segesvár felé meghaladták, egy ágyu megdörödvén, Petőfi a szekérről szóttian leugrott és a falu vége felé szaladt; ekkor már a kozák előrség a falu felső végétől az alsó vége felé elterülő 800 öl hosszú és 6-800 öl széles Livadia nevű kukoriczásban makacs állást foglalt. S minthogy az üldöző Kossuth-huszárok az állásból visszanyomni nem tudták, Koburg-huszárok mentek segítségére és közösen, valamint egy század gyalogság a 82-ik zászlóaljból, az Ördögpatakon keresztül, Segesvárnak szalasztották.

Ördögpaták Segesvár és Fejéregyház közti határszél.

Ezen üldözés alatt Bem felállította ütegeit, 15 darabot és a csatatervet rendezte. Mikor észrevette, hogy a visszanyomott kozákság a patakon túl veretett és az üldöző katonaság igen előre haladt, látva a rendes muszka lovasok dzsidaerdőjét kibontakozni: Macskásy Antal által visszahuzódást rendelvén, ágyuzatni kezdett. Petőfi az üldözőkkel ezer ölnyi távolságra szinte az Ördögpaták országúti köhidjához érkeve, a lovaságot lelkesítette és előnyomulásra buzdította. Petőfi maga is retirált a debreczeni ágyutelepig, mely Fejéregyháza alsó végétől számítva, 260 ölnyre az országút mellett állott.

Ezen telep mellett dél felé állott a gyalogszékely négyes ágyutelep, mely az ágyutelepeknek cenzuruma volt. Ezen teleptől az Ördögerdő széle felé a hegyoldalon állott a székely lovas hármas ágyutelep. Petőfi az ágyutelepek mögött a kalangyák között a hármas üteghoz ment, hol huzamos mulatása után a

balsárny csataterére sétált, de ott huzamosan nem ültetett, mert a visszanyomott muszka segítséget kapván, a honvédeket az Ördögpaták terére visszanyomták és még öklözöttek is. Ekkor Petőfi az Ördögerdőbe menekülve, újból az említett üteghoz tért, honnan a Monostorkert nyugati hegyéleire, a mezei utra jutva, Fejéregyháza felé tartott, utjában a szemlélő Gyalokayt találván, utját folytatta. A falu végétől az uralomi nagykorcsma közelében Bem kocsijához ment, melyen a beteg Lörcsny őrnagy ült, kivel huzamos társalgás után a jobbszárnyhoz ment, utjában pedig Pap Lasszki Sándor Koburg-huszár-századosal társalkodván, a centrumhoz ment, honnan ennek jobb szárnyához érkeve, szemléltette Kümlé százados holttestét.

A jobbszárnyál csatározás nem folyt, mert Bem megparancsolta Ferenczy György parancsnoknak, hogy ütközetbe bocsátkozni nem szabad; ily parancsot adhatott a muszka tábornok Iwen is, mert muszka részről szintén nyugodtak a kis fegyverek.

Már hanyatlóba ment a nap, az ég is sötét felhőkkel boruszkodott, a lég tikkesztő volt. Lüders főtábornok Köhalom felől azon értesítést nyerte a Dobai kis csapatát a Homoród terére nyomott muszka tábornoktól, hogy seregével augusztus 1-ső napján érkezhetik Héjasfalvára; Fogarashól Segesvárra megérkezett hatszáz kozák; Marosvásárhely felől magyar sereg nem mutatkozván, mintegy 7 óra felé rohamot parancsolt.

Ekkor nagy zavar támadt a jobbszárny teljes vonalán, melyet vagy hatszáz ujonc képezett, mert Bem Ferenczy Györgyöt három

Oly férfiak vettek részt a tanácskozásban, kik ismerik a kisipart teljes valóságában, ismerik a bajait, ismerik az iparosokat, valamint a vásárló közönség gyengeségeit.

Ezért egy szövetséget keretében összefoglalták mindazt, a mi hivatva van arra, hogy a belső okokat megszüntesse, a külső okok erejétől pedig megvédje a kisipart, s hogy a harcot vállaltva felvehesse a szabadipar és gyáripár ellen.

A szövetséget célja: az ipar egyesülése, szaktanfolyamok rendezése, tanuló internátus felállítása, állandó és időszakos kiállítások rendezése, az ipar jogvédelem és aggorkbiztosítás életbeléptetésének elősegítése, végül egy szövetségi bank felállítása, szóval az iparosok teljes szövetsége.

Akarmelyik eszmét tekintjük, teljesen bevlevég az iparosok életébe. Oly megragadó eszme mindegyik, a mely mind megérdemli, hogy az iparosok javára, s így a közjó hasznára vele bővebben is foglalkozzunk.

Itt csakis az iparszövetséget ragadja meg figyelmünket, s e tekintetben dicséret illeti meg a temesvári ker. és iparkamarát, mely uttörő gyanánt lépett fel a hasonló szervezeti testületek és iparosok előtt.

Minden téren a tömörülés, a szövetséges kezd meghonosulni, miért ne tehetnék meg iparosaink, hogy ők is szövetségesek? Azt nem mondhatjuk, hogy nem lehet felállítani iparszövetséget, példa van már, hogy igenis lehet, csak törődnünk kell az ipar fejlesztésével és annak jövőjével.

Hiszzen az ipartörvény 126. §-a az ipartestületeknek feladatává teszi, hogy az iparfejlesztése végett szövetségeket alakítsanak. Ha az ipartestületek ezt megteszik, csak a törvény kívánalmainak tesznek eleget, de mellette az iparosoknak is sokat használnak.

Az ipar fejlesztésére és fölvirágoztatására mindenesetre befolyással van az iparszövetséget. Nem egy egész kerületben, minden városban kellene iparszövetséget felállítani, hadd dolgozzék az iparos, hogy munkájának jutalma

századdal a balszárnyhoz rendelte. A zavarodó unjonc honvédek közül sokan a falu felé menekültek; ezek között pedig Petőfi is födetlen fölvetett; midőn az országra kiérkezett, a falu végétől Segesvár felé számítva mintegy 9 ölet Gyalokay kézen ragadta és szekeréhez hitva.

Ekkor Petőfi Segesvár felé az országra mutatva, a nagy porfellegre célzott, muszka lovasság rohamát vélvén, hirtelen kezét fogva Gyalokayval, a még 1848. évben leégett falu terére szaladt.

A lovasság Gyalokayt leütötte. A rohanó lovasság székely-huszárok voltak, kik mint békeszeretők, a futást előnyösnek találták, martalékul hagyván bajtársaikat. Petőfi a falu végétől 220 ölré álló ugvári korcsma közelébe érkezett. A cigány-telep fölül a korcsma mellett az országra nyíló utcán egy lovas magyar tiszt szaladt és utána két muszka lovas, kik elől a korcsma udvarára menekült, de ott az istálló mellett felhalmozott ganédomb közelében leültek; Petőfi pedig a korcsmanak az országra nyíló ajtaján, hol senki sem bántotta, a szobába ment.

Petőfi a korcsmából biztosan menekülhetett, mert az országot lépve volt honvédekkel. A menekülésre idő is volt, mert míg az elmondott szomorú eset történt, a zömötűzek az ellenséget feltartóztatták.

A falu alsó vége előtt délfelől ágyufedezeten állott 35 szathmári önkéntessel Kozma, ki vitteivel a falu első vége előtt feldőlt és több halomra rekedt ágyu háta mögé húzóda, háromszor visszaverte a rohanó orosz ulanuskat; azonban 11 legénye egy belőtt boroshor-

legyen, s hadd szeresse meg az ipart, mely neki kenyeret fog adni. Az iparszövetséget a szociális bajoknak is hathatós ellen szere lesz, mert az iparos portékáját értékesítheti, s így nem kell másutt keresni a kenyeret.

Mint értesülünk, a hazai ipartestületek országos központi bizottságának e hó 27-én tartott ülésén Horváth János dr. ösmertette a központi hitelszövetséget megállapodásait, a melyek szerint nem csak hitel-, hanem másféle ipari szövetségek is alakíthatók. Az állami központ égisze alatt az ipari szövetségek mindenféle üzletet kultiválnak, a melyek az iparosok érdekeit hivatva szolgálják. A megállapított program az, hogy legelőször a fennálló 47 szakipari szövetséget alakuljon át; ennek megtörténtével azután fölfogják hívni az ipartestületeket, hogy alakítsanak szövetséget.

Az ipari szövetségeknek az a baj, hogy a vagyonosabb iparosok nem akarnak belépni a szövetségekbe és így a szegényebbeket sem erkölcsileg sem anyagilag nem támogatják s nem lépnek a szövetségek elére. Baj az is, hogy a központ által az ipari szövetségeknek adandó kölcsön 5 1/2%-os kamatlába telmas. Fölhívta mégis a központi bizottság tagjait, hogy a szövetségi mozgalmat minden irányban indítsák meg, hogy minél több ipari szövetséget alakuljon.

A központi bizottság fölkéte Horváth Jánost és Sugár Ignácot arra, hogy az ipari hitelszövetségek ügyében az V. ipartestületi kongresszuson megfelelő előadásokat tartsanak és a tárgyalás alapját képezhető javaslatokat terjesszenek elő.

Jüdisches Tagblatt.

(X) Bocsánatért ezek, nyájas olvasó, hogy ennek a cikknek ily csodálatos címe legyen. Tudvalevő dolog, hogy nem szorosan vett programmunk a filozofizmus, nem is reklámot akarunk csinálni, de ez a dolog

dónak esvén, az iszákosság nem tartotta vissza a haláltól, szófogatlanlankodván. Kozmát kis seregével, midőn a korcsma elejébe ért, az ulanuskat kétszer megrohanták, s a zömötű által a faluból kétszer is kiűzetett.

Müller Ferencz százados Bentől parancsot kapván, hogy az ágyufedezetre a balszárnytól visszatérjen, ő az ágyutelep vonaláig érkezvén, ott ágyut nem látott és Bem is már elmenekült. Ez okból négyoszóget alakítva, a kalonyák akadályozása miatt a Monostorkert és hegylábba a falu és a kert közelébe jutott, — de már ekkor legénysége minden tilalom ellenére töltényeit egyes száguldozókra is kilövé, azon lovasság, mely Kozmát üldözte, a négyoszóghoz rohant és ennek tisztje a négyoszóghoz lovagolva, előhívta Müllert és fegyverletételre intette, de Müller azt kerekén megtagadta; erre a muszka tiszt erős vágást mért a fejére, mely miatt földre rogyott, most a lovasság is pisztolyal lött és a legénységet leölte; s még Müllerre vagy 13 vágást szabtak.

Zeyk Domokos sárva paripájával a filagoria előtt elterülő tisztásra és országra érkezve, Petőfi kelengyére kapta és a falu felső végénél Lunka nevű 280 jagerumos rétre, melyből az országot hosszában vagy 50 jagerum törökbusz volt, beugrott és keleti szegénél, hol Petőfinek leszállania kellett, egy öles széles, 3 láb mély és 5 láb magas bozotos töltésen kellett átmenni, át is ugratott. De ekkor Droschner volt második székely ezred obesterével keringő kozákok megtámadták és Zeyket mellette ledőfték. Később a buni hidon találták Petőfi, tehát ő veszélyt kikerülendő a Lunkai-rétet övező említett hasonképű sáncoz töltés mellett

annyira érdekes, hogy ne csodálja senki, ha érdemesnek tartjuk rá a figyelmet felhívni. Arról van ugyanis szó, hogy a pesti zsidók legújabbban egy lapot adtak ki a főntebbi címen, a mely a mélyen tisztelt zsidóság érdekeit szorosabban tárgyalná, a mely semmi ügyéről nem beszélne, csak arról, a miért Izrael minden igaz fiának hön dobog a szíve. Mert tetszik talán tudni, hogy Budapesten a lapok 1/10-ed része zsidókézből van és zsidó szellemben íródik és tetszik talán tudni azt is, hogy Magyarország intelligens újságolvasó közönségének körülbelül 1/10-edrésze ezeken a szellemi termékeken rágódik, ezt emészt, ezt dolgozza fel vérébe s e szerint cselekszik az édes magyar haza nagyobb boldogulására. De hát ezek a lapok még sem felelnek meg a mélyen tisztelt zsidóság szájaizének. Mert hiába, itt-ott belecsuszik egy-egy cikk, a mely nem zsidó, hanem keresztény érdekeket istápol. Ez is szükséges, kérem, hiszen az az olvasó közönség bármennyire meg van is dolgozva, mégsem annyira bárgyu még, hogy mindent készpénz gyanánt vegyen, a mi abból a műhelyből kerül. Időnként ki kell törülni a szemét egy-egy más illatú dologgal, hogy büszkén nézhesse a lapját: Hisz erre csak nem fogja senki, hogy papfalu, vagy katolikusfalu lap volna. Most tehát olyan lapra van szükség, a mely az utolsó betűig zsidó, a melyen nincs napfoltja a másfelekezeti elvnek.

Nem mondjuk egy árva szóval sem, hogy kifogásunk volna ellene. Miért? Hiszen a sajtószabadság korszakát éljük. Kiki írhat azt, a mi neki tetszik s úgy, a mint neki tetszik. Kinek mi köze van hozzá? . . . Hanem egy-két momentum mégis szűget út a fejünkbe. Bocsánatot kérünk, ha bátrak leszünk ezeket elmondani.

Először is konstatálhatjuk azt, hogy a mélyen tisztelt zsidóság már elég erősnek érzi magát Magyarországon is arra, hogy a saját neve és a saját szíveszerint beszéljen. Eddig beszélt a szabadelvűség, a liberalizmus, a fölvilágosodottság nevében, ebben gyönyörködtek

biztosan menekülhetett 500 ölnyi távolságra, hol foly a Nagy-Küküllő és a sánctól felfelé vagy 50 ölnyre áll egy vámos hid, e mellett pedig most is létezik egy vámház, melynek közelében 1849-ik évben egy halmaz téglá hevert. Amint Petőfi a hid északi végére érkezett, szembe rohant egy néhány kozák, kik elől kitérnie nem leketett; s az egyik kozák Petőfi mellé dőtte, ki a Küküllőbe pottyant.

Következés bizonyítja, hogy Petőfiiben még élet maradt, mert a víz partja mellett a csigolyás között kimászott, s reggelre a téglalabom mellett feküdt.

Augusztus 1-ő napján délelőtt folytattott a temetés, mikor Petőfi fehéregyházi lakos, Csonta János szekerére tették és az említett Lunka keleti szegletéről az országon Fehéregyház felé 80 lépést lépve az út sánca mellett délfelől ázott sirba egy muszka közlegény minden ellenmodás daczára elevenen a sirba dobta. Ezen sirban nyugszik vagy 23 közhonvéd, Zeyk Domokos százados és Bemnek gazdája: Bartha Elek százados.

Haller gróf elbeszélése, mint látjuk, azzal a megdöbbentő állítással végződik, hogy Petőfi élve temetést el.

A gróf ezen állításának a támogatásául elmondja a közelebbi részleteket is.

Az elesettek temetése — ugymond Haller — 1849. augusztus 1-én volt. A temetés folyamán Csonta János fehéregyházi gazdaember, ki a halottak összehűzésével volt megbízva, a buni hid mellett egy kecskeszakáll, vészönöltözeti, berzashaju 27-30 éves halottnak látzó fiatalemberre akadt. Elhelyezte a sze-

keresztény és keresztény katolikus felebarátaink, mentek velük és utánuk tüskén-bokron keresztül, ma azonban nincsen már szükség erre a cégérre, most már elég hangzatos és eléggé biztató a *Jüdisches Tagblatt* cím is. Az idők jele ez tisztelt olvasó. Sokat megérthetünk mi ebből. Ők már itthon és elég erősnek érzik magukat.

A másik az, hogy ez a lap német nyelven, zsidó betűkkel íródik és mint programjában üszintén bevalja: a különböző országokban élő zsidók *fa: összekötésének* istápolója, hirdetője lesz. Ugyebár egy kissé csodálatos, hogy azok, akik bennünket katolikusokat annyiszor oktattak a hazafiság megszentelt eszméire, a kik annyiszor verték fejünkhöz a hazafiatlanság durva vadját, a kik bennünket kozmopolitáknak neveztek, most ime! mikor a magunk nyelvén beszélnek, németül csendül meg ajkukon az ige. Emlékezzünk csak, hiszen bennünket illettek ezek az urak a hazafiatlanság vádjával, mikor az erőszakos magyarosításnak pártolói nem voltunk. Emlékezzünk csak azokra a dörgedelmekekre, melyeket a néppárt ősz vezérének, *Zichy Nándor* grófnak hallania kellett akkor, amikor azt mondta: *én katolikus és magyar vagyok.* Emlékezzünk csak, hogy sulogott kezükben a lángostor, melylyel a közvélemény előtt megszégyeníteni igyekeztek, mert azt mondta: *hogy először engedelmességek az Istennek, aztán a hazám törvényhozóinak, mert az Isten soha, de az emberek gyakran tévedhetnek.* Emlékezzünk csak, akkor a katolikus név alá egy hazátlan kozmopolitika hadat foglaltak, a melynek ez a magyar föld nem édes hazája. Emlékezzünk csak és vessük össze, hogy kik az igazi magyarok? Azok, a kik ezer éven keresztül vérükkel fűrösztötték meg e föld minden göröngyét és aztán azt mondták, úgy akarjuk szeretni hazánkat, a mint őseink szerették: az Isten törvénye szerint, vagy azok a kik a magyar szót, a magyar hazafiság eszméjét csak czigérnek használják egész addig, míg azt mondatják: *most már itthon vagyunk,* akkor aztán a saját nyelvükön szólnak. Nem üres

kerén, s a sirhoz fuvarozta. A temetésre egy orosz közlegény ügyelt fel. Az ör nem sokat teketörizott az ifjúval; elszedte gyűrűit és a sirmögör szőlőhez vonzoltatta. A halottnak vélt ifju azonban egyszerre csak panaszos, esdő hangon megszólal:

— *Elke meggyógyulhatok . . . Petőfi a nevem . . . Segitsenek!*

Am a durvaszivü poroszló nem irlgalmozott az éledő ifjunak. Könnyörtelenül beletaszította a sirmögörbe, s holttesteket dobatozt rá.

Az egyik sirásó, *Vámos György*, rémülten kiáltott föl:

Jaj Istenem, még az élőket is eltemetik!

Mikor a sirmögör megtelt, behintették mésszel, azután fölhantolták.

Az utszélén egy gyergyó-szent-miklósi honvéd ült, a ki lábán volt megsebesülve. *Sándor János* unitárius lelkész hozzámegy s részvétellel kérdezi tőle:

— Fiam, miért nem mégysz te haza?

— Ez a mu-zka nem ereszt — felel a sebesült honvéd. Pedig félek tőle, hogy megöl és eltemet, mint már másokat is elevenen a a gödörbe taszított. Hiszen még Petőfit is bedobta.

Csonta elbeszélése szerint a sirban, mely a fehéregyházi országot mellett domborul, három tiszt nyugszik, u. m.: *Zeyk Domokos*, *Bartha Elek* és *Petőfi Sándor*. Ezeket kivül 17—23 közhonvéd.

vádként mondjuk e szót, mert úgy tudjuk. „*Jüdisches Tagblatt*“-nak rövid idő alatt 10,000. ságe: tizezerelőfzetője akadt csupán Budapest. Itt még az ország többi részéből mennyi került! Hiszen nézzük csak meg városunkat, a mely csak eléggé magyar város ma már. Ki beszél itt németül? A zsidók. Ha az ember három zsidót lát, rögtön Götthe nyelvén foly a diskurzus a börtéről, a gabonáról. (Igaz, hogy Götthe nem ismerne abban a beszédben a maga nyelvére.) Vannak egyes gyűlöhelyeik, kávéházaik, a melynek asztalai mellé más nem igen szokott leülni, csak a ki az „ünserre leit“-ből való. Hogyan folyik ott a szó? Németül.

Különb, a mint tudjuk, nálunk Székesfejérvárot is van egy külön lapjuk, *Singer Ede* kiadásában. Iródik németül és magyarul, illetőleg németül s egyszer-mászor magyarul.

Tehát kik a kozmopoliták? Mi, vagy ők? Mi, a kik magyarok vagyunk s akarunk lenni, nyelvben és érzelmeinkben, vagy ők, a kiknek lett volna alkalmuk magyarokká lenni, s akkor, mikor már eléggé erősek, egy idegen nyelvet használnak s ápolják az ő külön, mással soha nem közös ideájaikat, érdekközösségeiket.

UJDONSÁGOK.

— **A felsővárosi olvasókör igazgatósága** ezúton kéri fel a kör tisztelt tagjait, hogy f. hó 30-án a vasuti dalegylet által rendezendő „*Petőfi ünnepély*“-hez való esatlakozás és azon testületig való részvétel végett f. hó 30-án reggel fél 7 órakor a kör helyiségében gyülekezni sziveskedjenek. *A igazgatóság.*

— **Kinevezés.** Az alispán *Noszkó István* központi járási díjnotot rendes díjnotká nevezte ki s szolgálatátelre az alispáni hivatalhoz rendelte. *Schweighardt István* pedig szintén rendes díjnotká nevezte ki és *Noszkó* helyébe, a központi szolgabírói hivatalhoz helyezte át.

— **Az állatorvos vakációja.** *Bognár József* állami állatorvosnak a földmívelésügyi miniszter augusztus elsejétől kezdődő 3 heti szabadságot engedélyezett. Ezen idő alatt *Szabó Antal* veszprém kerületi állami állatorvos fogja helyettesíteni.

— **Névmagyarosítás.** *Schwartz Emil* m. államvasuti felügyelő, *soponyai lakos* vezetéknévét helyigymiszteri engedéllyel *Sas-ra* változtatta.

— **Ügyvédek mint ügyészek.** Mult számunkban megemlékeztünk az új bünvádi eljárásnak ama jelentős újításáról, hogy a *járásbíróságok* előtt folyamatban levő bűnügyekben a közvádlót az ugynevezett ügyészi megbizottak fogják képviselni. A igazságügyi kormány ezt — mint illetékes helyről értesülünk — úgy tervezte, hogy erre a tisztségre első sorban a bíróságoknál alkalmazott jogvégeztet személyzet tagjai fogják kinevezni főleg pekuniáris szempontból. Azonban oly sok akadály torlódott a terv elé, hogy *Lósz* miniszter lemondott szándékáról, így most arra gondoltak, hogy kezdő ügyvédek mint ügyészi megbizottak fognak kineveztetni s egynek-egynek tiszteletdíját *100—150 forintban* stipendálják. A megbizottak a hivatalból üldözendő minden egyes ügyben vádindítványt kötelesek tenni s a végtárgyalásokon megjelenni. Föltéve, hogy gyakorló ügyvéd vállálja el a megbizatást, bünygyi praxisáról szinte le kell mondania, mert annál a bíróságnál, a melynél ügyészi megbizottal van alkalmazva, védői tisztre nem vállalkozhatik. Ügyvédi körökben tehát azt hiszik, hogy a járásbíróságok területére kinevezett ügyészi megbizottak kérdése még erős diója lesz az igazságügyi kormánynak, miután jó adag optimizmus kell ahhoz, hogy ügyvéd a kilátásba helyezett 150 forint tisz-

teletdíjért a mig ily terhes funkciózt vállal, szabad mozgá-át így megbénítani engedje.

— **Hirtelen halál.** *Id. Lehner István* Széchenyi-utcai földmives tegnapelőtt este hirtelen rosszul lett és reggelre meghalt. Az orvosi vizsgálat megállapította, hogy a halált rendkívül heves gyomor-bélhurut okozta. Mivel az eset hire gyorsan elterjedt és itt-ott már a kolera rémét látják a Széchenyi-utca felől közeledni, igen helyénvalónak tartjuk megjegyezni a közönség megnyugtására, hogy járványtól egyáltalában nem kell tartanunk, annálkevésbé kolerától, mert ez a betegség, melyet az orvosok kolerinnek vagy kolera nosztrasznak neveznek, csupán a romlottus hus vagy gyümölcs élvezetéből keletkezik és csak ritka esetben veszélyes. A lakást külföldben azonnal fertőtlenítették.

— **Tüzek.** Tegnap délután *Polgárdi* községben *Haffer Ernő* gyógyszerész istállójában tűz ütött ki. Az épület hátulsó része teljesen leégett, de a lakóház utcai felét sikerült megmenteni. — *Gárdonyiban* tegnap este 9 óra tájban egy ottani gazdembernek a háza eddig ismeretlen okból kigyulladt, s mire a falu népe összeszedelőzködött, már két ház lángban állott. Megnehezítette az oltást a vízhiány, valamint a tűzoltószerke fogyatékossága. A lajtokat éppen ez okból nem használták, mert a tömlők nem értek le a kutak vizéig, csak vödörökkel és kannákkal hordták a vizet. Szerencsére szélcsendes idő volt s így a tűz tovább nem harapózhatott. — Nálunk is volt tegnap délután egy kisebb tüzeset a *Salástrom-utca* 23. számú házban, mely *Lebényi Palkovics Julianna* tulajdona. Egy sertesől gyulladt ki az udvarban, de mire a tűzoltók megérkeztek, akkor már a szomszédságból elősiető emberek teljesen eloltották.

— **Hadihajók a Dunán.** A *Rács-Almás* és *Duna Vecse* közti Dunaszakaszon f. é. szeptember 9-én nagy szabású katonai gyakorlatok lesznek, ezért a kereskedelmi miniszter a jelzett napon reggeli 4 órától esti 8-ig a vízforgalom szünetelését elrendelte.

— **Elkobzott mértékek.** A héten a rendőrség a piacon használt összes úrmértékeket elkobozta, úgy szintén a heutesektől is elszedett 12 darab kifogásolt mérleget. Az elkobzott úrmértékek között 40 db. hitelesítetlen találtak, azért a bádogosoknak az ilyen mértékek árusítása jövőre nézve szigorúan megtiltott.

— **Elgázolt asszony.** E hó 24-én a *csákvári* vásárbán *Dene József* odaváló lakos kocsjával *Kuczai János*ot elgázolta. A szegény asszonynak két bordacsontja eltört és jobb alsó láb-szárán is erős zúzódásokat szenvedett. A vizgázatlan embert följelentették a járásbírósnál.

— **A békétlen aratók.** E hó 26-án este nyolc *csapdi* illetőségű, Nagy-Németházán dolgozó arató munkás átrándult a szomszédos *Csordakut* pusztára s az ott levő aratókkal kötelkedni kezdtek. Szidták, gyalázták őket s azzal fenyegetőztek, hogy valamennyijüket kizusztítják az árnyékvilágból. *Nimögern* *Emil* csordakuti ispán, ki az izgága embereket távozásra intette, tettegesen bántalmazták, majd a lármára odasielő *Keisler Gusztáv* lovag bérlet és *Berger Vilmos* intézőt, kést rántva, leszurással fenyegettek. Végre az összesereglet pusztai cselédek nagy nehezen elkergették a hivatlan vendégeket. Mivel azonban attól tartottak, hogy a két pusztai aratói előbb-utóbb harcra kelnek, jelentést tettek a bicskei csendő-őrshöz, mely az aicsuthi órátló táviratilag kért segítséget. Másnap reggel 8 csendőrelent meg a németházi pusztán, hol a békétlenkedő csapdiakat letartóztatták. A vizsgálat folyamán majd kiténik, hogy mi okozta az aratók háboruságát.

— **Gyanus elmarás.** *Rabóczky János* *dunadonnyi* lakost e hó 27-én éjjel egy kőbor eb megmarta. Mivel az eset gyanusnak látszott, *Rabóczkyt* föl vitték a *budapesti Pasteur* intézetbe, a községben pedig a főszolgabíró 40 napi elzárlatot rendelt el.

„Néhány szó a kisiparosokhoz.“ Azon híresztelésekkel szemben, miszerint a lapunkban ilyen czím alatt megjelent közlemények szerzőjének álneve alatt némelyek Ferenczy Bálint urat gyanítják, a magunk részéről ezennel kijelentjük, hogy azokat a cikkeket nem ő írta, sőt mi Ferenczy urral semmiféle összeköttetésben nem állunk.

— **Süketnéma rabló.** Két évvel ezelőtt történt, hogy ifj. Csapó István kasszáló-szt. péteri földműves szerencsésen tuladott kis gabonáján a martonvásári vásáron és estére kelve hazafelé hajtott. Az uton egy martonvásári ember, Bosnyák István süketnéma napszamos jelek által fölkerézkedett a kocsijára. Mikor már jól kiérték a faluból, a süketnéma letéperte Csapót és elrabolta a bugyelárását. A székesfehérvári törvényszék annak idején fölmentette Bosnyákot, mert nem látta beigazolvani, hogy tettének bűnös voltát megérthette volna. A tábla azonban másképpen gondolkodott s a süketnéma rablás miatt 2 évi börtönrre ítélte. Most érkezett meg a kuria ítélete, mely szerint Bosnyák István csak lopás vétségében mondhatott bűnösnek s ezért a tábla által kiszabott büntetést 2 havi fogházra szállította le.

— **A cukor megdrágulása.** Egy budapesti szakujtság nyomán hírül adtuk, hogy a cukor ára hat krajczárral drágább lesz augusztus elsejétől kezdve. A gazdaasszonyok ezt a hirt érthető bosszankodással fogadták és a kereskedőket szinte megrohanták, hogy a cukorból lehető nagy készletet szerzeszenek be. Abban a helyzetben vagyunk, hogy a gazdaasszonyokat megvigasztalhatjuk. Az a budapesti szaklap védet a bírőben. Mert úgy áll a dolog, hogy a régi kiegyezési törvények értelmében az osztrák cukorért Magyarországon kell fizetni a fogyasztási adót, míg az új törvények azt rendelik, hogy a fogyasztási adót mindjárt az osztrák gyárnak kell megfizetni. Az az adó különként hat krajczár volt s most is annyi marad; különbség csak az, hogy nem Magyarországon, de Ausztriában kell fizetni. A cukor tehát nem lesz drágább, legföllebb talán különként egy krajczárral.

— **Országúti kaland.** Meglehetősen kellemetlen kalandja volt e hó 27-én reggel dr. Borchert Jenő ügyvédnek, mikor két urnó társaságában a szőlőhegyről hazafelé hajtatott a lovashérsényi uton. A sorompótól nem messze a dűlőut felől, egy kocsi tartott fe.Éjük melyen ifj. Vig Imre földműves ült, ki Borchert kocsisának ismételt felszólítására sem akart addig megállni, míg elkerült, hanem teljes erővel a kocsinak hajtott, mielőtt az kitérhetett volna. Az elmaradhatatlan összeütöközést az ügyvéd kocsija erősen megsínylette, mert Vig Imre kocsija hozzácsúrlódva a lámpát összelökte, azonkívül a kocsi is megrongálta. A dubaj legényt a rendőrség példásan meg fogja büntetni.

— **Levélkézbesítés a vidéken.** A m. kir. belügyminiszter a postai küldemények kézbesítése tárgyában következő körrendeletet intézte valamennyi vármegyei törvényhatóságokhoz: A posta-hivatallal nem bíró községekbe szóló postai küldemények kézbesítése tárgyában f. évi ápril 20-án 29.913. sz. alatt kiadott körrendeletem kapcsán az ország egyik törvényhatóságának alispánja kérdést tett hozzám, hogy mikép eszközöltessek a kézbesítés oly körjegyzőségben, illetve az ahhoz tartozó kisközségekben, a hol a körjegyzői székhelyen posta hivatal is van. Ámbar az idézett körrendeletben megszabott irányelvekből a feltett kérdésre nézve a megfelelő utbaigazítás levonható, mindazonáltal egyöntetű és célra vezető eljárás biztosítása végett szükségesnek láttam a 29.913/899. számú körrendeletem pótlásul az összes vármegyei törvényhatóságokat az előbbi utasítással ellátni arra nézve, hogy a *postahivatallal bíró körjegyzői székhelyhez* tartozó kisközségekbe szóló postai magánküldemények kézbesítése és az ily helyekről eredő küldemények feladására körül minő eljárást léptessenek életbe. Mindenekelőtt megjegyzem, hogy a feltett kérdés tekintetében különbséget kell tenni a közt, vajjon a körjegyzői csoporthoz tartozó illető kisközség a körjegyzősége székhelyén levő posta hivatal forgalmi

körébe esik-e vagy sem, továbbá vajjon a körjegyzősége székhelyén levő postahivatal forgalmi körébe tartozó kisközség a körjegyzőségtől saját közegével hozatja-e el a hivatalos leveleket, avagy azokat a körjegyzőség, illetve a körjegyzői székhelyt képező község egyik alkalmazottja viszi ki az illető kisközségbe. Az első esetben, ha t. i. az illető kisközség nem a körjegyzőség székhelyén levő, hanem más postahivatal forgalmi körébe esik, ugyanazon rendelkezés lesz érvényre emelendő, mely a f. évi ápril 20-án 29.913. szám alatt kiadott körrendelet 1. és 4. §-ában a nagyközségekre és körjegyzői székhelyt képező kisközségekre nézve kimondva lett. Az olyan kisközségek tehát, melyek más postahivatal forgalmi körébe tartoznak, mint a körjegyzőség s melyek ugysis külön küldőncöt tartanak, hasonlóképen kötelezandők a község lakosai részére érkezett, illetve általuk feladni kívánt postaküldemények közvetítésére és záros táska beszerzésére. A második esetben, a midőn községhoz tartozó kisközség a körjegyzősége székhelyén levő postahivatal forgalmi körébe esik és körjegyzőségtől a hivatalos levelezéseket saját közegével hozatja el, az illető kisközség szintén kötelezandő arra, hogy közegével mindannyiszor valahányszor őt a körjegyzőséghez beküldi, (heteenkint azonban legalább háromszor), a postahivataltól a felek levelezéseit is elhozassa, illetve az általuk feladni kívántakat oda szállítsa és a levelezések elhelyezésére szintén záros táskaikat használjon. Több kiadás ezáltal az ilyen kisközséget sem fogja t. r. h. e. n. mert a körjegyzőséggel való érintkezés céljából alkalmazott közeget különben is díjazni kénytelen. Végül a harmadik esetben, a hol t. i. a kisközség a körjegyzősége székhelyén levő postahivatal forgalmi körébe esik ugyan, de közte és a körjegyzőség közt a hivatalos levelek közvetítéséről a körjegyzőség, illetve a körjegyzői székhelyt képező község gondoskodik, azon eljárás lesz követendő, mely a fentebb hivatkozott körrendelet 9. §-ában a községhoz tartozó kisközségekbe szóló levelezések továbbítására és kézbesítésére nézve előírva van. E szerint tehát, a körjegyzői székhelyt képező és postahivatallal is bíró községek, — melyek saját hivatalos küldeményeiket (miután a postahivatal székhelyén csak a magánlevelezések kézbesítésnek házhoz) a postáról amugy is elhozzatják — a postahivataluk körébe eső, de külön küldőncöt nem tartó többi kisközségbe szóló közönséges magánlevelezéseket és a könyvelt küldeményekről kiállított értesítő és nyugtákat is átvenni, illetve a községébe hozatni tartoznak, a honnan a szóban forgó küldemények az illető községekbe a hivatkozott szabályrendelet 9. §-ának b) pontja értelmében nyerne továbbítást. A feladni kívánt levelezéseket ezen kisközségekben szintén a körjegyzőség, illetve a körjegyzői székhelyt képező község tartozik elhozatni. Budapest-on, 1899. július hó 14-én. A miniszter helyett: Széll I. s. k., államtitkár.

— **Csinosan butorozott szoba kiadó.** Czím a kiadóhivatalban.

I R O D A L O M.

A „Jézus Szentséges Szívének Hírnöke“ augusztusi száma a következő tartalommal jelent meg: A szív csermelye, (költ.) *Hosty Kálmántól*; Nehéz napok, (elb.); Törtévet egy letört virágról (elb.), folyt. és vége *Bilkey Ferencztől*; befejezésül Jézus Szents. Szívének ügyei és áldásai.

„Szűz Mária virágos kertje“ pedig a következőket tartalmazza: Az árva (költ.), *Berecz Kálmántól*; A bold. Szűz erényei, írta *Marianus*; Julia (elb.), *Torday Gyulától*; A kalóz rabja (elb.); Palesztina (leírás) *Pámer Lászlótlól*. Meglegen ajánljuk mindkét folyóiratot, melyek *Kalocsán, Tóth Mike* jézus-társasági atya szerkesztésében jelennek meg.

Értesítők.

(Folytatás.)

A „*Ferencz József*“ nőnevelő intézet értesítőjében első helyen is adatokat találunk az intézet múlt évi történetéhez. A tanév megnyitása a szokott időben történt itt is, s tanév egyházi ünnepségét itt is egyes alkalmi ünnepélyek követték fel, melyekben azonban a hazafias kegyelet mellett a vallásos érzület fejlesztése is nagy szerepet játszott. Ilyen ünnepélyek voltak: November 17-én, mely napon az intézet növendékei haláljuknak adtak kifejezést az szeretett igazgatójuk *Szabolics Jenő* kanonok iránt. Ezt megelőzőleg szeptember 14-én gyászünnepélyt tartott az intézet fiatal-sága szűrnű halállal kimult szeretett király-néknéért. December 24-én karácsonyi ünnepséget rendeztek a belnövendékek, melyet alkalmi szavalatok és énekek tettek változatossá. Itt felemlítjük, hogy *Huszár Károly* kanonok adományozásából karácsonykor szegény leány-kák között téli ruhát osztottak ki 100 forint értékben. Április 11-én nemzeti ünnep volt s ugyane hó 31-én a vallásos kegyelet ünnepét ülte az intézet, midőn annak 63 növendéke először járult a szent áldozáshoz. Évzáró ünnepélyét június 28-án tartotta meg az intézet, s ez ünnepélynek változatos programja élénk képet nyújt annak nagyszerűségéről.

Az intézet jötevői a már említett *Huszár Károly* kanonokon kívül *Szabolics Jenő*, az intézet igazgatója, ki 420 frtot és 4 aranyat ádozott a népnevelés oltárára; továbbá *Krencz Ignác* kanonok, ki 100 frtot és 6 aranyat adott az intézet céljaira; *Gudenus Ervin* br., intézeti hitoktató 3 arannyal, s *dr. Lauschmann Gyula* intézeti orvos 2 arannyal szaporította a jötekyony adakozásokat. Az intézet történetéből megtudjuk még, hogy annak igazgatója, *Szabolics Jenő* kanonok havonkint meglátogatta az intézet összes osztályait.

Az intézet szervezete a következő: Van benne a) egy négyosztályú polgári iskola; b) egy négyosztályú elemi externát iskola; c) egy négyosztályú elemi iskola; d) egy kiseddóví; e) internátus. Az intézet igazgatója: *Szabolics Jenő* kanonok, főnöknője: *Sr. Markovszky Paula*. A polgári iskola tanítótestülete a) egy hitoktatóból, egy világi s nyolcz apacza-tanítónöből, egy világi tanítóból s egy cisztercezi rendi tanárból. Az elemi iskolában tanít 3 világi s 7 rendi tanítónö. Azonkívül van az intézetnek 5 zenetanítója. A polgári iskola növendékeinek száma 167. Ezek közül 158 róm. kath., 2 gör. kel., 3 ref., 3 lutheránus és 1 izr. vallásu. — Az elemi iskola 276 tanulója között van 267 róm. kath. vallásu, míg 8 a református és 1 a lutheránus hitfelekezethez hiva. — Az óvó intézetnek 85 növendéke van; ezek közül 1 ref. és 2 izr., 82 pedig róm. kath. vallásu. Az intézet összes növendékeinek száma 528. Belnövendék volt 37, a kik közül 30 a polgári iskola és 7 az externát elemi iskola tanulója volt. Ugy a polgári, mint a két elemi iskola névsora s részletes osztályzata közölve van az értesítőben, amiből megtudjuk, hogy a polgári iskolában 22 kitünő tanuló van, a kiknek száma az egyes osztályok között (1-től fölmenve) így oszlik meg: 3, 5, 5, 9. Elégteien osztályzata tanuló csak 4 van a polgári iskolában és pedig 2 az I. és 2 a II. osztályban. Az externát elemi iskola 27 növendéke közül egy sem nyert elégtelen osztályot, de tiszta kitünő osztályzatot is csak két tanuló bír. 18 elemi iskolai tanuló nyert tiszta kitünő osztályzatot (4, 6, 4, 4) és 23-an buktak meg egy vagy több tantárgyból (5, 8, 3, 7). Aránylag legtöbb tanuló bukkott meg az II. osztályban a kézi munkából (8). Az értesítő tartalmaz még az internátusra s a jövő tanévre vonatkozó tuduivalókat fejezik be.

A *székesfehérvári iparos tanonc-iskola értesítőjét* *Magó Károly* is értekezése nyitja meg ily czím alatt: „*Ipáro mestereink a hazafias nevelés szolgálatában*“. Követi ezt *Göbel János György* igazgató jelentése az elmúlt tanévről. Ennek bevezetésében dicsérettel említi fel az intézet igazgatója a városi rendőrkapitány-ságnak az iskolamulasztókkal szemben tanusított érélyes intézkedéseit, a melyeknek köszön-

hét, hogy az iskolalátogatás a multhoz képest tetemesen javult. De panaszképen hozza fel a tanhelyiségek cselészertűn voltát s kéri a hatóságot, hogy ezen nyomorúságos állapotokon sürgősen segítsen. A múlt évi beiratásokra vonatkozó hirdetményre, a mely szószerint van közölve az értesítőben, felhívjuk az érdeklődők figyelmét annál is inkább, mivel a beiratások valószínűleg ez idén is a múlt példájára fognak történni. A tanulók száma az idén volt a legnagyobb (583), s minthogy több mint valószínű, hogy e szám ezentul sem fog csökkenni, hanem inkább nagyobbodni, már magában véve ez is indokolta teszi a tanítótestületnek az osztályok szaporítására vonatkozó óhaját, mert fizikailag is ki van zárva — még a legcselészertűbb osztálytermekben is — 79—80 iparostanulónak egy időben s egy tanteremben való eredményes oktatása. Utóvégre a dologban egyszer mégis csak tenni kell valamit, s minél későbbben történik az, annál több iparos-tanoncz valjára a késedelmeskedésnek kárát és valószínűleg senki sem fog bennünket megróni azért, ha kijelentjük, hogy nem tartjuk helyénvalónak a krajzárskodást akkor, midőn egy intelligens város leendő adófizető polgárainak értelmi kiképzéséről s testi épiségének megővéséről van szó.

A tanítótestületben a múlt tanévben annyiban történt változás, a mennyiben Gyurtsik Márton helyett, a ki egészségi szempontból lemondott az ipariskolai tanításról, ideiglenesen Felinszky Ferenczre bízta meg az ipariskolai választmány a tanítással. Ugyeszen tanít az ipariskolában ez idő szerint — az igazgatón kívül, a ki az adminisztrációs és felügyeleti teendőket végzi — 14 tanító és 8 hitoktató.

Az intézet tanulói közül 13-an kaptak jutalmat, illetve ösztöndíjat, és pedig egy 43 frt 27 kr, egy 7 frt 14 kr, egy tanuló 3 93 kr és 10-en kaptak 2—2 frt. Azonkívül van az intézetnek még egy ösztöndíj-alapítványa melynek kamatai azonban még ez idő szerint nem kerülnek kiosztásra. Az intézet fölszerezésére összesen 141 frt 10 kr fordított a múlt tanévben és pedig részben a rajztár céljaira, részint a tanszerek és a tanítói könyvtár gyarapítására. Az isk. takarékpénztárba összesen 68 tanuló gyűjtött 63 frt 60 kr.

Az iparossegédek szakrajztanfolyama, mely öt év óta áll fenn, ez évben is megnyílt, és pedig egy csoporttal. A tanfolyam összesen 16 segéd iratkozott be, a tanfolyam végéig azonban csak 7-en maradtak benn. A tanfolyam 5 évi statisztikájából kitűnik, hogy egy tanévben sem volt oly csekély az érdeklődés iránta, mint épen a múlt tanévben, pedig ugyan-csak nem ártana, ha fiatal iparossegédek kevesebbszer látogatnák a mulatóhelyeket s több gondot fordítanak további önképzésükre, a mire az ingyenes alkalom nem tudhatjuk meddig kínálkozik, s a minék későbbi éveikben nagy hasznát vehetnék.

Tovább menve ismertetésükben, az osztály jelentésekből azt látjuk, hogy a tananyag a multhoz képest semmiben sem változott, s hogy annak beosztásánál mindenben a miniszteri terv volt az irányadó. A tanulók általában két csoportra oszlottak u. m. az építő iparosok (3 osztályban), s a többi iparosok csoportjára (6 osztályban). Előbbik-öt hónapon át, heti 8 órában, utóbbiak egész tanévben heti 4 órában nyertek oktatást a reáliákban. Azonkívül volt betenki 3 óráig tartó rajztanulás és 1—1 órai hitoktatás. Az egyes osztályok a következőképen voltak benépesítve: Az e öksészítő osztályban volt 81 tanuló; I. a) osztályban 50; I. b) osztályban 79; II. a) osztályban 58; II. b) osztályban 60, s a III. osztályban 63. Csupán rajztanfolyamra járt 31 iparostanoncz. Az építő-iparostanulók I. osztályába be volt írva 72, a II. osztályba 56 s a III. osztályba 20 tanuló. Csak rajzba járt 13 iparostanoncz. A tanulók statisztikájából a következő adatokat idézzük még: A beirt 583 tanuló közül az év végéig járt 505, kimaradt vagy felszabadult 76, meghalt 2 tanuló. Valásra nézve legtöbb — 462 — volt a róm kath. tanulók száma. Azonkívül volt 81 ev. ref., 26 izr., 13 ág. hitv. és 1 gör. kel. vallású tanuló. Nemzetiségre nézve volt 4 német anyanyelvű,

a többi magyar. Kor szerint volt: 15 éven aluli 244, 15 éven felül: 339. Illetőségre nézve 329 székestejérvári és 254 vidéki tanuló járt iskolába. A mi a taneredményt illeti, azt vesszük észre, hogy a legnépesebb osztályokban leggyöngébb az eredmény, a mi e tekintetben már kifejezett álláspontunkat támogatja, hogy t. i. a tanhatóságunk mulhatatlanul gondoskodnia kellene arról, hogy egy osztályban 50 tanulónál több ne legyen. Egészen véve 146 tanuló nyert elégtelen osztályzatot, az osztályzott tanulók 27%-a. Jeles taneredményt mindössze 43-an értek el; itt is legtöbben a kevésbé népes, legkevesebben a túlnépes osztályokban a magaviseletből a tanulók fele jó osztályzatot érdemelt, s csak 8 tanulóknak van rossz minősítése, a mi határozottan az erkölcsök javulását jelenti, s a mit nagy részben a néhány év óta behozott vallástani oktatásban tulajdoníthatunk.

Ha a tanulók arányszámait iparfoglalkozás szerint tekintjük, azt találjuk, hogy legtöbb (102) tanuló a kőművesek közül kerül ki. Azután jönnek a cipészek (67), csizmadíák (60), lakatosok (58) a kiknek legnagyobb része a vasuti gyárban tanul. Az asztalos, ács és szabó mesterség középszámmal van képviselve (39—32), a mit nyomban követ a sütő, kovács, nyomdász, fodrász és bádgos ipar (19—13).

Az értesítő VIII. fejezete alatt az iparostanonczok munkakiállításáról van szó, a miről röviden csak azt említjük, hogy összesen 174 tanu ó vett részt a kiállításban, a mely a pünkösdi két ünnepén tartott meg a városház nagytermében. A legjobb munkakiállítói jutalomba részesültek. Jutalomképen összesen 145 frt 50 kr. és 14 drb 10 koronás aranyat osztott szét a bíráló bizottság. Megjegyezzük még, hogy a legszebb munkák a vasuti gépgyárból kerültek ki. Az értesítő végén vannak még tudnivalók a jövő tanévre, egyes idézetekkel az ipartörvényből.

— y — cz.

KÖZGAZDASÁG.

Az „Agrária“ tanyarendszere.

Az elmulóban levő politikai rendszer egyik jellemző tüneteként ujlát föl eleinte időszakonként, későbbben rendszeresen a latifundiumok és hitbizományok ellen való agítalás. E mozgalom jó volt arra, hogy az uralmon levő mercantil-körök üzelmekről a közügyelmet eltérjék. E célból kellett a hitbizományokat és latifundiumokat előrántani.

Midőn a paraszt-szocializmus kitört, akkor is vehemensen igyekeztek e baj kutforrását a hitbizományokra és latifundiumokra reáhartani s azon javaslat is fölmerült, hogy a nagybirtokok vétesenek el az állam által s osztassanak ki a kisembereknek apró parcellákban hosszú lejáratu bérletekként, vagy pedig szakittassék ki egy rész a nagyterjedelmű uradalmi vagy községi birtokokból és ezen kiszakított rész parcellázva adassék át hosszú bérlet, vagy részben telepítés útján tulajdonként. Ezek sokak előtt tetszetős javaslatok voltak elméletben, de a gyakorlati életbe őket átültetni nem lehetett, mert erre vállalkozó nem akadt, pénz nem állott e célra rendelkezésre, de ésszerűnek sem mutatkozott hamis jelszó nyomán, hamis utakon elindulni.

Darányi földmivelésügyi miniszter azonban módját találta, hogy a rutének megmentése érdekében ez irányban egy nagy horderejű kezdeményezést tegyen a munkácsi uradalom egy részének, — a havasi résznek — kibérlésével, mely a környékbeli rutenetesen elhanyagolt kisembereknek adatott ki apró részletekben hosszú idejű bérletekre.

A mint tudjuk, e vállalatnak alapja

széleskörű tanulmány, melyet Egán Ede kormánybiztos sokoldalúságának köszöni létét, a mely terv megüervén a kormány helybenhagyását, most van a megvalósulás időszakában.

A socializmus elült, így most a légalkalmasabb idő kínálkozik a nagy horderejű és hasznos nemzeti munkálkodásra.

Csáky Sándor és Gyula grófok több évi beható tanulmány alapján olyan tervezetet állítottak egybe, mely midőn hazánk viszonyait figyelembe veszi, valóságos panaceaként van hivatva orvosolni gazdasági bajaink nagy részét. Egyaránt hasznára lesz a latifundiumoknak, mint a kisembereknek és a mellett a mintaszerű gazdálkodásnak teljesen új oldalát tárja föl. A tervezet Belgium legtekintélyesebb pénzügyi köreinek tetszését annyira megnyerte, hogy milliókkal hajlandók egy előttük kevésbé és nem előnyösen ösmert távoli országra hosszú időre befektetéseket tenni.

Az Agrária feles tanyarendszere nagy horderejű kérdés, szerencsés megoldása lehet Magyarországra nézve.

Alapföggelata az, hogy oly nagy gazdasági területen, eleinte 20—22,000 holdon, mely milliókra menő hasznos beruházásokra alkalmas, a leggyakorlatibb kereskedelmi irányú iparral és gazdasági mellékágakkal egyaránt berendezett olyan mintagazdaság létesíttessék, melynek emelkedő termelése és jóvedelme szövetkezeti uton lehető kis kockázattal, minden időre biztosíttassék.

Nem a hagyományos szemtermelés lenne a gazdálkodás alapja, hanem a helyi viszonyoknak megfelelő ipartermények mellett a szem is földolgozva kerül értékesítésre. Ezen ipari berendezésre támaszkodva az állattenyésztést minden melléktermékeivel a legkiterjedtebb módon fejlesztik, éppen úgy a gyümölcs- és szőlőtermelést és a kertészeti termékeket is egyöntetű rendszer szerint a nagyban kereskedés és fogyasztás igényelte módon és mértékben karolják fel. Az előállítandó termények egy részére maga a belgiumi piac lenne az átvevő.

Eme feles tanyarendszer mellett az uradalmi házi kezelés számos baja, főleg pedig a költségek nagy aránya és a jóvedelmezés bizonytalansága eltűnnék és erőlyes, de egyuttal a tervszerűen előretörő igazgatóság vezetése mellett, a termelési ágaknak minden oldalról való teljes kihasználása által ezen probléma is megoldást találja.

Legnagyobb hordereje azonban a feles tanyarendszernek az, hogy a kisembereket karolja föl. A munkát felesek végzik. Jóformán minden anyagi befektetésük nélkül, tisztán csak szorgalmuk, becsületes törekvésükkel, irigylésre méltó helyzetbe juthatnak. Nemcsak megélésükről van gondoskodva, hanem e gazdálkodási rend mellett mihamar a leghasznosabb szakszerűen kiképzett polgáiraivá lehetnek e hazának. A neki átadott 50 ktr. holdon épülettel, zöldeséges kerttel és teljes nagyrétkü felszereléssel, sőt a legjobb tenyészanyaggal ellátják őket. A termelvényekre nézve az Agrária egyuttal a fixáron a vevő, tehát a termelt anyagoknak biztos piaca és vevője is van minden időben. Vagyon gyűjtve, a felesek alapját és fészket képezhetik ama telepes családoknak, melyek az újabb hason vállalatokat munkásokkal fogják ellátni.

A nagy hitbizomány így válik a tanyás-parasztág hitbizományává. Ez legszebb államainknak a megvalósulása, mely minden más-

törvényes intézkedés nélkül is állandósítja a magyar paraszt családok fennmaradását a jövő generációkban.

A feles tanyarendszer különösen nagy hasznára válhat a vallásalapítványi birtokoknak egyáltalán a holtkézen fekvő birtokoknak. A Wlassics Gyula miniszternek tett béránlatát a mai 5 frt 50 kr. bérösszeg kétszeresét negyven évre terjedő időre biztosítja, a mellett milliókra menő befektetések negyven év múlva átmennek az alapítványi birtok tulajdonába minden kártérítés nélkül.

De e gazdálkodás még akkor is rendkívüli előnye bármely birtoknak, főleg pedig az alapítványi birtokoknak, melyek mégis a kizsákmányolásnak vannak kitéve, ha nem kétszereződnek meg a bérleti jövedelem, mert a bérleti idő alatt javítottván a föld, annak értéke is emelkedni fog.

Mind ezek mellett mintául fog az Agrária feles tanyarendszere szolgálhatni a szomszédos uradalmaknak, valamint a gazdálkodók minden rétegének.

Melegen üdvözöljük az Agrária nemes, hazafias és fényes vállalkozását, mert ezt, mint utatót tekintjük a socialis bajainkból való kibontakozásra is.

Nem hallgathatjuk azonban el az aggodalmakat sem, melyek itt-ott fölhangzanak. Vannak, kik optimistáknak tartják azokat a számításokat, a melyekre a terv fektetve van. Mások attól félnek, hogy az Agrária felesével szemben olyan megszorító szabályokat fog életbe léptetni, a melyeket azok alig szívelhetnek el. Sokan veszedelmet látnak abban, ha a mi parasztságunk értelmi színvonala mellett a feleseket a nyugoti intensiv gazdálkodásra akarják fogni.

Az Agrária vezetőin áll, hogy ezeket az ellenvetéseket a tényleg fölmutatandó jó sikerrel megcáfolják.

+ Magyarország aratása. Az 1899. évi aratás eredménye már tudható. A hivatalos jelentés konstatálja, hogy általában *középtermésűnk van*, még pedig a rozs, árpa és zabból a tavalyihoz hasonló, míg *buzából két millió métermázsával többet arattunk*. Július második harmadában az időjárás nem volt mindenütt kedvező, mindamellett a miniszteri jelentés a megajított próbacséplések alapján 169.000 métermázsával nagyobbra becsüli a buza-, 88.000 métermázsával a rozs- 110.000 métermázsával az árpatermést, mint az előző jelentésben.

+ A soványtej értékesítése. Sok tejjgazdaságban szokásos a sovány tej (lefölözött) a szövetezeti tagoknak visszaadni, mely esetben annak mikénti értékesítése nem tartozik a szövetezeti ügyek közé. Másképp áll a dolog akkor, ha a szövetezeti tagok a tejszarnok utján óhajtják a soványtejet is értékesíteni. Itt azután csakugyan felmerül ama kérdés, hogy hogyan lehet legjobban e fontos mellékterményt értékesíteni. A helyi s egyéb viszonyok szerint más és más erre a felelet. Nagyobb városokban, esetleg azok közelében hol élénkebb az ipar, ott a soványtejet direkt el lehet adni, bár ritkán találhatunk az egész mennyiségre vevőt.

Falusi szövetezeteink még inkább megvannak akadva vele s egy részét felhasználják ugyan hízalásra, jórésze azonban sokszor elpocsékolódik.

A soványtejnek egy igen jó értékesítési módja a pogácsasajt készítés. E czikket különösen nyáron igen keresik, s jól fizetik. Bizonyára sok tejjgazdaság foglalkoznék e sajt előállításával, ha nem hiányoznék a megfelelő sajtgyári berendezése. De egy ily berendezés költségei egyáltalán nem jöhetnek figyelembe, abban az esetben, ha a feldolgozandó soványtej nem haladja meg az 1000 litert. Ha nem

áll a szövetezetnek kettős falu tejtartány rendelkezésére, melyben hűtés és gőzgel való melegítés könnyen végezhető, ugy magába a tartányba tegyünk valami alkalmas gőzvezetőket. Az eljárás most már a következő:

A tejet jól meghagyjuk olvadni, a mi nyáron, feltéve, hogy a separátorból jövő soványtejet mindjárt, tehát hűtetlenül dolgozzuk fel, 2-3 óra alatt bekövetkezik. Ezután gyakori kavarással mellett az egészet körülbelül 28-30° C-ra hevítjük.

A teljes hőfokot külsőleg azáltal ismerjük fel, hogy az alvadék lassan emelkedni kezd, míg a savó leszáll.

Ha az emelkedést észrevesszük, ugy a melegítést még egy kissé folytatjuk hogy az alvadék és a savó teljesen elváljon egymástól. Ezután 1/4-1/2 óráig azt nyugodtan állni hagyjuk, majd a tejtartány csapját óvatosan kinyitjuk. Ha a tiszta savó folyik le, ugy az alvadék jó, ha nem, ugy melegítsük még egy kissé, vagy engedjük még egy kis ideig nyugolomban. Minthogy a savó legnagyobb része lefolyik, a sajtot préselni egyáltalán nem szükséges, sőt nem is igen jó, mert ezáltal csak szárazzá tesszük, a mit a fogyasztók többnyire nem szeretnek. Hogy a savót mégis eltávolítsuk, helyezzük a sajt darabokat egy sajt ruhával kitért kosárba. A savó majdnem teljesen kifolyik s a sajt a mellett mégis hajlékony és izletes marad.

Gabonaárak.

— 1899. július 29. —

Buza	8.	—8.30.
Rozs	6-20	—6.40.
Árpa	5.	—5.80.
Zab	6.	—6.20.
Kukoricza	5-60	—

Felelős szerkesztő: *Chay Antal.*

Hirdetéseket

a „FEJÉRMEGYEI NAPLO“ részére jutányos árért vesz fel a kiadóhivatal (Számmer Imre könyvnyomda.)

Első magyar automobil-kocsi MENETRENDJE.

Érvényes 1899. október 15-ig.

A Magyar Királytól a vasutra.				A Városház-térről a szőlőbe és vissza.			
Reg.	5	ó.	45	P.	Ind.	reggel	6 óra 45 perc
"	6	"	15	"	"	délt.	12 " "
"	8	"	"	"	"	d. u.	4 " 30 "
d. e.	8	"	50	"	"	este	6 " 35 "
"	9	"	30	"	"	"	"
"	10	"	"	"	"	"	"
"	11	"	"	"	"	"	"
d. u.	1	"	30	"	"	Vasár- és ünnepnapokon külön kocsi jön a szőlőlőből éjjel 12 óraker vissza.	
"	2	"	15	"	"	"	"
"	3	"	"	"	"	"	"
"	4	"	"	"	"	"	"
"	6	"	"	"	"	"	"
este	7	"	40	"	"	"	"
"	8	"	30	"	"	"	"
"	9	"	"	"	"	"	"
"	9	"	45	"	"	"	"
"	11	"	"	"	"	"	"

KÁVÉ

Fluméből.

közvetlen a tengeri hajóról szétküldve

1 zsák 4 kgr. Rió kávé jó ízű	4.60
1 zsák 4 kgr. Portoriko kávé nagyszemű	5.60
1 zsák 4 kgr. Kuba kávé nagyszemű	5.76
1 zsák 4 kgr. Portoriko gyöngykávé	6.12
1 zsák 4 kgr. kék Jáva gyöngykávé	6.80

elvárolva, bérmentve és csomagolva minden más költség nélkül.

Árjegyzéket és látkepes levelezőlapot kívánatra ingyen küld.

FRATELLI DEISINGER,

FIUME, szabad kitéző 55.

A magyarországi kávéok bevásárlási forrása.

195. 16-11

Számlik, körlevelek és árjegyzékek tisztán és csinosan!

ALAPITTATOTT 1871. ALAPITTATOTT 1871.

SZÁMMER IMRE

könyvnyomdája (gőzerővel)
KÖNYVKÖTÉSZETE
ES LEVÉLBORITEK-GYÁRA

* SZÉKESFEJÉRVÁROTT. *

Készít minden néven nevezendő

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Raktárt tart kész nyomtatványokból:

Városi és községi előjárók és árvaatyák számára. Szolgabírói hivataloknak. Ügyvédek, járásbírók és végrehajtók részére. Róm. kath. és ref. lelkesi hivatalok számára. Takarékpénztárak, segély-egyletek, kaszinók és olvasókörök részére. Uradalmak, bérlok és gazdák számára. Gyógyszertártulajdonosok részére. Kereskedők, iparosok és ipartársulatok számára. Szállodatulajdonosok és vendéglősök számára.

Továbbá:
IRÓPAPIROK, LEVÉLBORITEKOK és LEVÉLPAPIROKBÓL.
nemkülönbön

IRODAI SZEREKBŐL:
tinták, írónok, valódi acél- és réztollak tolljegyek, pecsétliraszkók s több-eftőlakból jutányos árak mellett!

Meghívó-, belépti-, cím- és látogató-jegyek dísszon!

Vasuti menetrend.

Érvényes 1899. május 1-től október 1-ig.

Budapest indul	Székesfejérvár érkezik	N.-Kanisza indul	N.-Kanisza érkezik
Szem. v. 6.50 reg.	9.01 d. e.	9.26 d. e.	1.40 d. u.
Gyors v. 8.00 reg.	9.16 d. e.	9.21 d. e.	1.57 d. e.
Szem. v. 1.30 d. u.	3.35 d. u.	3.45 d. u.	8.05 este
Szem. v. 4.25 d. u.	6.22 este	6.32 este	8.40 este*)
Gyors v. 8.00 este	9.17 este	9.22 este	12.07 éjjel
Szem. v. 9.25 este	11.33 este	11.43 este	3.52 éjjel

*) Csak június 1-től közl. Boglárig.

N.-Kanisza indul	Székesfejérvár érkezik	Budapest indul	Budapest érkezik
Szem. v. 12.15 éjjel	4.16 reg.	4.24 reg.	6.32 reg.
Gyors v. 5.47 reg.	8.27 reg.	8.35 reg.	9.53 reg.
Szem. v. **)	**)	7.05 reg.	8.58 reg.
Szem. v. 9.30 d. e.	2.03 d. u.	2.35 d. u.	4.42 d. u.
Szem. v. 2.00 d. u.	6.13 d. u.	6.23 este	8.33 este
Gyors v. 5.08 este	7.48 este	7.58 este	9.20 este

***) Június 1-től Boglártól közlekedik, honnan indul reggel 5 óra 5 perccor.

Boglár indul	Székesfejérvár érkezik	Budapest indul	Budapest érkezik
Sz. v. 7.35 est	9.45 este	9.51 este	11.25 este

Komárom indul	Székesfejérvár érkezik
Szem. v. 4.07 reg.	6.54 reg.
Szem. v. 12.14 d. u.	2.27 d. u.
Vegy. v. 6.20 este	11.09 éjjel

Székesfejérvár indul	Komárom érkezik
Szem. v. 6.15 reg.	8.40 reg.
Vegy. v. 10.00 d. e.	2.50 d. u.
Szem. v. 9.32 este	12.32 éjjel

Székesfejérvár indul	Veszprém érkezik	Veszprém indul	Székesfejérvár érkezik
Sz. v. 9.31 d. e.	10.45 d. e.	V. v. 5.23 reg.	6.49 reg.
V. v. 1.00 d. u.	2.33 d. u.	Sz. v. 7.07 reg.	8.22 reg.
V. v. 9.27 este	11.00 éjjel	Sz. v. 4.52 d. u.	6.03 este
		T. v. 7.19 este	10.09 este*)

*) Június 1-től szept. 15-ig minden ünnep és vasárnap valamint esőtörtökön közl. Indul Péthről 8 óra 27 p. este.

Székesfejérvár indul	Adony-Szabolcs érkezik	Paks érkezik
V. v. 8.40 reg.	9.54 reg.	2.33 d. u.
V. v. 3.50 d. u.	5.17 d. u.	9.33 este

Paks indul	Adony-Szabolcs érkezik	Székesfejérvár érkezik
V. v. 2.00 éjjel	6.23 reg.	7.40 reg.
V. v. 1.29 d. u.	6.06 este	7.25 este

Székesfejérvár indul	Bicske érkezik
V. v. 9.30 reg.	12.31 d. u.
V. v. 2.10 d. u.	4.53 d. u.

Bicske indul	Székesfejérvár érkezik
V. v. 5.35 reg.	8.10 reg.
V. v. 6.30 este	9.12 este

Székesfejérvár indul	Sárbogárd érkezik
V. v. 9.22 reg.	10.56 d. e.
V. v. 2.50 d. u.	4.30 d. u.

Sárbogárd indul	Székesfejérvár érkezik
V. v. 6.10 reg.	7.56 reg.
V. v. 12.16 délben	1.55 d. u.

HAZAI GYÁRTMÁNY!

Lábbal tiporva

lesznek a padló fénymazak, miért is tartósságot igényelnek. A ki néhány krajczár megtakarítása végett csekélyebb értékű gyártmányokat szerez be, az

pénzét az ablakon szórja ki.

Nálam esakis az általánosan jónak elismert **padlófénymazak** kaphatók:

Schramm Kristof lakk- és kence- + + + +
+ + + + gyáraiból

ALAPITTATOTT 1837. ÉVBEN.

Győr, Bécs, Simmering, Majna melletti Offenbach

Schramm Kristof-féle kezesség mellett tiszta borostvánlakkból készült **padlófénymazái** tartósság, fényük és keménységük tekintetében valamennyi versenyyártmányt felülmúlnak. A sok értéknélküli utánzások miatt kérem arra ügyelni, hogy minden dobozon **Schramm Kristof** neve látható legyen.

Továbbá: **mosható zománc-festékek elegáns színárnyalatban** mindennemű házi szerek, melyet bárki szaktudomány hiányában maga dolgozhat fel, alkalmas mosdó-szekrények, ajtók, ablakok, valamint falak bezománcozására konyhákban és fürdőszobákban. **Copal butorlakk, Copallak** belső használatra **Damarlakk, Bőrlakk, Szárító-firnisz, Politurlakk, Vasilakk és Brunolin**, mely többi homályos butorokhoz használtatik, ugyszintén a többi lakkfélék valamennyi iparágak számára.

Különlegesség: kocsigyárosok és kocsifévezők részére **Kutschenlakk, Präparationslakk, Gestelllakk, Schleif és Lazurlakk** eredeti 1 kgrammos dobozokban.

Kapható: Ifj. Tógl Gyula,

fűszer és festék kereskedésében Székesfejérvár.

213. 10-9

HAZAI GYÁRTMÁNY!

Nincs többé lábfájás

sem tyukszem, sem izzadós láb, nincs többé bőrkeményedés, sem lábdaganat, nincs többé fagyos láb, sem lábégés. Rövid idei viselés után megkönnyebbül a járása annak ki cipőit **Dr. Hőgyes-féle** az egész világon szabadalmazott asbest-talpbetettel látja el.

Számtalan köszönő levelek közül csak kettőt említünk. **KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS.**

Ő cs. és kir. Fensége Lipót Salvator Főherczeg udvarmesterei hivatala.

Általános Asbestáru-Gyár.

Budapest.

Cs. és kir. Ó Fensége Lipót Salvator főherczeg az asbettel bélelt cipőivel **nagyon megvan elégedve**. Hosszabb gyalog kiránduláson használta e cipőket és érezte, hogy lábai nem úgy fáradtak ki, mint más közönséges cipőknél. Küldök egy pár vadász-cipőt, hogy annak a mintájára készítsenek másikat asbesttalpbélelssel, ugyanannál a cipésznél s aztán küldjé ide.

Hisszük, hogy e vadászcipők ép oly jók lesznek és ép oly megfelelők, a mint megfelelők voltak a szalonzcipők. Zágráb, 1898. június hó 8-án.

KRAHL, huszárkapitány.

Magyarország volt miniszterelnöke, a közigazgatási bíróság elnöke, a következőket írja:

Tisztelt Doktor ur!

Az sbest betétű cipők kitűnőeknek bizonyultak, szilárdan és puhán járok; megszűnt minden lábfájásom, úgy hogy — azt hiszem — lábbajom semmi további orvoslást nem igényel. Szíves tanácsát köszöni

Dánáson, 1897. évi szeptember 17-én

tisztelő hive **Vekerle Sándor.**

Az asbest talpbetétek kitűnőségét legjobban bizonyítja az is, hogy a cs. kir. közös hadseregnek és a m. kir. honvédségnek már eddig is

22500 pár szállítattott.

Negybeni elárúsítás: az Országos Központi főraktárban. Általános Asbestáru-Gyár betéti társaság. Budapest VI. Sziv utca 18.

Páronkint való elárúsítás Székesfejérvár és Fejérmegye részére.

Langraf Gábor és Fla bőr- és cipész kellekek áruházában Székesfejérvárott, belváros Jókai-utca 8.

Férfiak és nők részére

Á r a k:

Leányok és fiúk részére

kettős vastagságu, párja 1.20
egyszerű vastagságu, párja 60
Asbest homok talp, párja 40

kettős vastagságu, párja 60 kr.
egyszerű vastagságu, párja 30 kr.
Asbest homok talp, párja 20 kr.

Hintő por csomag 30 kr.

Viszontelárusítóknak megfelelő engedmény. Naponta postai szétküldés esakis utánvétellel, vagy a pénz előleges beküldése mellett. — Csomagolás ingyen.